

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2005/2006

IRODALOM

II. (regionális) forduló

2006. február 24.

.....
Helyszín fejbélyegzője

Versenyző		Pontszám		Százalék
Kódja		Elérhető	Elért	
.....		90%

..... Javító tanár Zsűri elnöke
-----------------------	-----------------------

Általános javítási elvek:

1. Egy megoldás 1 pontot ér.
2. Töredékpontokat nem szabad adni.
3. Feleletalkotásos megoldásnál a javítókulcsnak értelemszerűen megfelelő megfogalmazást kell elfogadni.
4. Táblázatoknál a teljes sor hibátlan megoldásáért adható 1 pont.
5. A zárójelbe tett megoldás nem kötelező.
6. Egyedi javítási módszernél az egyes feladatmegoldásoknál közölt **megjegyzés** az irányadó!

A jelen és a múlt a drámában

1.

Korszakok és színterek

A dráma szereplői különböző történelmi korszakokat idéznek fel. Helyezze el az egyes korszakokba a megfelelő szavak számjelét!

Figyelem! Az utolsó korszaknál a szavak által felidézett évszázad beírása is a feladat része!

1.	bombázások	2.	csodatétel	3.	frizsider	4.	front
5.	hegyi beszéd	6.	holdkomp	7.	káderezés	8.	mű kenőmájás
9.	szaglászás	10.	szeminárium	11.	szemfelszedő	12.	tizenkét tanítvány

KORSZAK		SZAVAK		
a)	1960 körül	3	6	11
b)	1950 körül	7	9	10
c)	1940 körül	1	4	8
d)	<i>i.sz. kezdete körül</i>	2	5	12

4

2.

A korszakok szókinccse

A dráma természetesen tartalmazza az egyes korszakok mindennapi beszédének és kulturális hagyományának szókinccsét.

Jellemző szavakat sorolunk fel, magyarázza meg a jelentésüket!

SZÓ	JELENTÉS
a) frizsider	<i>Elektromos hűtőszekrény.</i>
b) ikon	<i>Jézust és a szűzanyát ábrázoló kép, szentkép.</i>
c) káderezés	<i>Politikai szempontú jellemzés.</i>
d) szemfelszedő	<i>Aki a nejlonharisnyát javítja.</i>
e) tantusz	<i>Telefonérme.</i>

A hatodik szóhoz segítségül közöljük a szövegkörnyezetet is:

„Jaj, Vanda, olyan *mísz* vagy ma!”

SZÓ	JELENTÉS
f) mísz	<i>Kedvetlen, unott.</i>

6

A szereplők

3.

Ki mondja?

Ismerje fel a darab szereplőit megnyilatkozásaik alapján! Töltse ki a táblázatot: a szövegek betűjeléhez írja be a megfelelő szereplő nevét!

a)	Á, semmi. A villanykezelés annyi, mint a nulla! A gyógyszerek: dettó: Már egészen megmerevedett mind a két lábam. Mintha nem is az enyéme lennének... <i>Hirtelen</i> . Előrántotta a pisztolyát!!!
b)	...azt akarom, hogy felemeljétek a fejeteket, és elhagyjátok a kicsinyesség, a zsugoriság, a közömbösség igáját... <i>Egyre tüzebben</i>s legyetek egymás iránt szeretettel, s cselekedjétek a jót: s ne legyen öldöklés és háború, és harag és megvetés, hogy ne legyen gazdag és szegény...
c)	Beszéltem Lalával. Tudod, a mélyépítőktől. Szerez nekem ötezer darab téglát. Használat.
d)	Egyáltalán nem érdekel, hogy ki mit mond! Ebben a házban már csak az nem számít, amit én mondok? Amit én akarok? Nahát!
e)	Felszállt! Felszállt! Most már csak az a lényeg, hogy találkozzon az úrhajóval! Meg aztán a Van Allen-övezet. Az mindig rizikó.
f)	Mit tudsz elképzelni?! <i>Kétségbeesetten</i> . Azt hiszed, olyan könnyű elviselni, hogy ez sem sikerült?! <i>Csendesen</i> . Annyira akartam, hogy jó legyen minden. És mégse sikerült. De hogy miért? Én nem is értem. Egyszer egy egész délután nem is tudtam, hogy otthon van, csak akkor vettem észre, amikor el akartam rakni az asztalról azt a sok dossziét. Ott kukszolt mögöttük!
g)	<i>Mondja a magáét</i> . Oda kellett ülnöm melléje, a zongorához. Fehér billentyűk meg fekete billentyűk... hogy miért van kétféle billentyű, ma sem tudom. <i>Halkan skálázik</i> . Cé, dé, é, ef, gé, á, há, cé... És mindig olyan álmos voltam, mert tél volt, a lakás meg sötét, talán soha nem szellőztetett...
h)	Ó, azok a rettegéssel teli éjszakák! Az ember soha nem ismerhette ki magát. Amikor születtem, háború volt, apámat két éves koromban kivitték a frontra. Aztán a forradalom, a kommün... aztán a másik háború, a bombázások. Meg a háború utáni évek. És most megint ez a kommün... Én nem is tudom, hogy bírtuk ki eddig?

A SZEREPLŐ NEVE	
a)	<i>Szűcs úr</i>
b)	<i>Emberfi</i>
c)	<i>Dönci</i>
d)	<i>Bódog</i>
e)	<i>Imrus</i>
f)	<i>Vanda</i>
g)	<i>Saci</i>
h)	<i>Bódogné</i>

4.

A nagy nap

A színdarab egy napon játszódik le. Ettől a naptól minden szereplő vár valamit, esetleg több dolgot is.

A táblázat kitöltésével mutassa be, milyen eseményt várnak izgatottan a szereplők!

1	elődöntő	2	holdraszállás	3	Imrus születésnapja
4	krimi	5	megváltás	6	új szerelem

	SZEREPLŐ	A VÁRT ESEMÉNY SZÁMJELE	
a)	Bódog	3	4
b)	Dönci	1	4
c)	Emberfi	5	
d)	Imrus	2	5
e)	Vanda	6	

5

5.

Fogalmazza meg egy-egy mondatban, hogy kit milyen csalódás ér valamelyik várakozásában!

	SZEREPLŐ	A CSALÓDÁS
a)	Bódog	<i>Imrus nem dohányzik és nem 18 éves.</i>
b)	Dönci	<i>Elődöntő helyett gálaműsor megy.</i>
c)	Emberfi	<i>Senkinek nem kell a megváltás.</i>
d)	Imrus	<i>Nem ismerik fel a megváltót.</i>
e)	Vanda	<i>Emberfi nem szeret belé.</i>

5

6.

Az alábbi idézetekből kiderül, ki mit tart igazán fontosnak.

A táblázat kitöltésével jellemezze a szereplők érdeklődési körét!

1)	<i>Félig hátrafordulva, hadarva. Ez az alak keresi a gyémántot! És ennek a nőnek... Emberfihez izgatottan. ...ennek, látja? Meghalt a férje... a fürdőszobában találtak meg, de látta volna azt a fürdőszobát, kék mintás csempék, vagyis nem tudom, milyen színű, de biztosan kék...</i>
2)	<i>Mégis, hosszabb életű egy kocsi, ha garázsban tartják.</i>
3)	<i>Na, kíváncsi vagyok ezekre a fickókra. Állítólag nagyon jóképűek.</i>
4)	<i>Óriási, Vanda, nem? A Holdon ember! Félelmetes!</i>

I.	a jövő távlatai	II.	köznapi jólét, boldogság
III.	lelki gazdagság	IV.	művészet

SZEREPLŐ	SZÖVEG	ÉRDEKLŐDÉS	SZEREPLŐ	SZÖVEG	ÉRDEKLŐDÉS
Dönci	2	II	Imrus	4	I
Saci	1	II	Vanda	3	II

4

7.

Emberfi

Emberfi jellemzésére szolgálnak az alábbi részletek:

Írd be a táblázat megfelelő helyére, mire utalnak a szóba hozott tulajdonságok!

- a) „EMBERFI, albérlő Bódogéknál, harminchárom éves.”
- b) „Ez is szakállas”
- c) „Ez már a tizenkettedik”
- d) „Megint valami pasas. Valami horgász, vagy micsoda.”
- e) „Ahogy tetszik. Emberfi vagy Krisztosz...”

a)	<i>Jézus 33 évesen töltötte be a hivatását.</i>
b)	<i>Jézus hagyományos ábrázolása a szakállas arc.</i>
c)	<i>Az apostolok tizenketten voltak.</i>
d)	<i>Az első apostolok eredetileg halászok voltak.</i>
e)	<i>Krisztosz Jézus jelzője, neve.</i>

5

8.

Mérlegelje, képes-e Emberfi betölteni hivatását!

Olvassa el az idézeteket, majd számjelüket írja be a táblázat megfelelő mezejébe!

Azután gondolja át, melyik minősítés melyik szövegre illik, s annak (római) számjelét is helyezze a megfelelő mezőbe!

1.	...azt akarom, hogy felemeljétek a fejeteket, és elhagyjátok a közömbösség igáját és... VANDA Hagyja abba, ezt már mondta ma! EMBERFI <i>Kis szünet után, meglepetten. Mást nem tudok.</i>
2.	Igazán nem akartam zavarni önöket, de a kedves fiuk erőszakkal becipelt.
3.	Ő a világot akarja megváltani!

I.	emberismeret	II.	kiüresedtség
III.	küldetéstudat	IV.	passzivitás

		SZÖVEG	MINŐSÍTÉS	SZÖVEG	MINŐSÍTÉS
a)	Képes	3	III		
b)	Nem képes	1	II	2	IV

Megjegyzés: A szöveg-minősítés kombinációkat tekintjük egy egységnek.

3

9.

A szereplők életfelfogása, világnézete

A szereplők szavai sokoldalúan jellemzik a család gondolkodását. Írja be az egyes idézetek sorszámát a táblázat megfelelő mezéjébe!

1.	A tekintetében... a szemében... A szemében van valami magának... Nekem mindig tetszettek az ilyen megszállott férfiak! Magával el tudnék menni bárhová!
2.	A tudomány! Mit tudjátok ti! A tudomány mindig kieszel valamit, aztán a háborúban az egészség ellenünk fordítják. Ennek sem lesz jó vége, ismerem <i>őket!</i> Engem már nem tudnak becsapni! Jöhetnek nekem akármivel, tudom, mi a lényeg. Legyen az embernek egy kis otthona, egy kis biztonsága...
3.	Jaj, képzeld, a szomszédasszony meg azt mondja... Az ura rendőr, tudod, a közlekedésnél, azt mondja, képzeld, azt mondja nekem tegnap, hogy valami borzasztó nagy összeütközés... három autó meg egy teherkocsi... Nahát, képzelheted azt az izgalmat, amikor megtudtam! Kérdezem tőle, hogy hol. Azt mondja: Cegléd mellett. Cegléd mellett, de hol? – kérdezem. Hát, azt mondja Cegléd mellett. Na, erre egy kicsit megnyugodtam, mert ti úgysem jártok arrafelé.
4.	Kösz! Mert a lyukkártyatanfolyam majd megoldja az életemet, mi? Nem érdekel a lyukkártyatanfolyamuk! Úgy beszéltek ott velem, mint egy dilissel! És közben jóakaratóan bámultak a pofámba, hogy ne gondoljanak a maguk nyamvadt életére. Csoda, hogy nem borítottam rájuk az asztalt is!... Torkig voltam már velük! A hülye ötleteikkel! Az életmentő ötleteikkel!... De azt senki sem tudta megmondani hogy mit kezdjek magammal...
5.	Minket soha nem bántottak. Sem <i>azok</i> , sem <i>ezek!</i> Persze, ehhez érzék kell! Fennmaradni!
6.	Na, megint ezek a négerék! Ez egy tábornok?! Nevetnem kell! Láttál te már ilyen suvickos képű tábornokot?!

	JELLEMZŐ	SZÖVEG		JELLEMZŐ	SZÖVEG
a)	Az életcél hiánya	4	d)	elvágyódás	1
b)	beszűkültség	2	e)	elvtelenség	5
c)	Előítélet	6	f)	önzés	3

6

10. Két idézetet közlünk egy régi könyvből.
- Nevezze meg a művet, amelyből idéztünk!
 - Mindkét idézetnek van párhuzama a színdarabban. Fogalmazza meg egy-egy tömör mondatban azokat a cselekménymozzanatokat, amelyek az idézetekre utalnak!
 - Írja le, mi a különös a színdarab szereplőinek viselkedésében e két jelenet során!

1. Ezzel a bénához fordult: „Mondom neked, kelj fel, fogd ágyadat és menj haza!” A szemük láttára rögtön fölkel, fogta az ágyát, amelyen feküdt, és az Istent dicsőítve hazament. Mindnyájukat ámulat fogta el, magasztalták az Istent, és félelemmel eltelve mondták: „Ma megfoghatatlan dolgoknak voltunk a tanúi.”

2. Töltsétek meg az edényeket vízzel! Meg is töltötték csordultig. – Most merítsetek belőle, és vigyetek a násznagynak! – mondta nekik. Azok pedig vittek neki. Amikor aztán a násznagy megkóstolta a borra lett vizet – de ő nem tudta, honnan van, a szolgák viszont, akik a vizet merték, tudták –, odahívta a vőlegényt: – Minden ember először a jó bort szolgálja fel – mondta neki –, és amikor már részegek, akkor a rosszabbat, te meg mostanáig tartogattad a jó bort?!

a) A könyv címe:

Biblia (vagy Újszövetség vagy Evangélium)

b) Az 1. szöveg párhuzama:

Amikor Emberfi meggyógyítja Szűcs urat.

A 2. szöveg párhuzama:

Amikor Emberfi borra változtatja a szódavizet.

c) A különös viselkedés

Senki nem veszi észre a csodát (Imruson kívül).

4

11. A szereplők különös viselkedésének több magyarázata is van. Ezek közül kettőt fogalmazzon meg egy-egy mondatban az alábbi két idézet alapján!

a) Á, mire jutottam volna szorgalom nélkül! Nem lett volna ez a ház, semmi. Ha nem igyekeztem volna, nem neveznek ki csoportvezetőnek, később főosztályvezetőnek! Én megtanultam! A katonaságnál is... mindent rám lehetett bízni! A társadalom megbecsüli az igyekvő embereket.

b) Amelyik a legcsinosabb fiú, az a gyilkos. Mindig. Már megfigyeltem. Erre megy ki a játék. A félrevezetésre. Ez a lényeg: a félrevezetés...

Az ok:

a) ***Önelégültek, „bódogok”, nincs szükségük a megváltásra.***

b) ***Hozzászoktak, hogy mindig becsapják őket.***

2

Az emberi kapcsolatok

12. A következő párbeszédben a két szereplő három különféle témáról beszél.

BÓDOG

Valami indiai **táncosnő**¹, nem?

DÖNCI

Indiai vagy arab.

BÓDOGNÉ

Sűrög-forog köztük. Halat rántottam ki. Meglepetés.

SACI

Bódogné helyére ül a fotelbe. Nem tudom, Dönci ehetsz-e **halat**²? Dönci? Ehetsz halat?

BÓDOG

Mért ne ehetsz halat?

DÖNCI

De lehet, hogy **burmai**³. Azok is ilyenek. És most hol fog **elhelyezkedni**⁴? Van valami **terve**⁵?

BÓDOGNÉ

Kétségbeesve. Nem ehetsz halat? Mióta nem ehetsz halat?

DÖNCI

Éppen, hogy halat ehettek! Abban sok a **foszfor**⁶.

a) Írja be a vastagított szavak indexszámát a táblázatba, aszerint, hogy az adott szó kire vonatkozik!

SZEREPLŐ	INDEXSZÁM	
A tévében látott szereplő	1	3
Dönci	2	6
Vanda	4	5

b) Fogalmazza meg saját szavaival, mit árul el az emberi kapcsolatokról ez a párbeszéd!

Nem figyelnek egymásra

c) Bódog folyton visszatérő mondata a következő: „Úgy kapkodják a képeket!” Fogalmazza meg, hogyan magyarázza ez a párbeszéd Bódog szavajárását!

A tévére sem figyelnek, ezért nem értik azt sem, amit ott látnak.

5

13. Értékelje a szereplők jellemét, világfelfogását az alábbi táblázat kitöltésével!

1.	Bódog	2.	Bódogné	3.	Dönci	4.	Emberfi
5.	Imrus	6.	Saci	7.	Szűcs úr	8.	Vanda

FELFOGÁS		SZEREPLŐ		
a)	Jól érzi magát a világban	(2)	3	
b)	Elégedetlen a világgal	4	5	
c)	Meg akarja változtatni a világot	5		
d)	Meg akarja változtatni a saját életét	5	8	
e)	Nem akar változást	1	3	7
f)	Elégedett önmagával	1	(2)	3
g)	Elégedetlen önmagával	6	8	

7

Ami a szöveg mögött van

14. Olvassa el figyelmesen az idézeteket és idézetpárokat, majd válaszoljon saját szavaival a kérdésekre!

„BÓDOG: (...) Ma rendes családi ünnepséget akarok, egy kis ünnepélyességet... Mindennek megvan a maga módja! Amikor én tizennyolc éves lettem, sohasem felejttem el, az apám megkínált cigarettával.”

Írja le, mi az a két tény, amely hitelteleníti Bódog szavait!

- a) *Imrus már elmúlt 18 éves.*
b) *És nem is cigarettázik.*

Kintről hangos autódudálás.

Na, ezek Dönciek! (...)

VANDA: Hát akkor én bevonulok a fürdőszobába. *Indul balra.*

SACI: Igaz, hogy Vanda kilépett a vállalattól?

DÖNCI: *Leül, szemben a tévével, nézi.* Hívtam kétszer is, azt mondták, kilépett.

Írja le, miért ment be Vanda a fürdőszobába!

- c) *Nem akar találkozni Dönciékkel (mert szégyelli a kudarcát.)*

Bódogné bejön a tányérokka, abrosszal. Saci segít neki teríteni. De a tévét nézik, beszéd és terítés közben is.

BÓDOGNÉ: Na, még ennyi maradt a készletből. Tudod, hogy az a nagy herendi tál is eltört? Én nem is értem. Kicsúszott a kezemből. Mostanában olyan ügyetlen vagyok.

Írja le, miért csúsznak ki a tálak Bódogné kezéből!

- d) *Tálalás közben is a tévét nézi.*

4

15. Félreértések

BÓDOG: Az egyetemen! Képzeld, az egyetemen még tartanak szemináriumot! Még ma-napság is! Remélem, nálatok már nincs ilyesmi?

Írja le, mit ért Bódog „szeminárium” alatt!

a) *Munkahelyi politikai foglalkozást.*

Mi valójában az egyetemen tartott szeminárium?

b) *A tanóra egy fajtája, kiscsoportos foglalkozás.*

EMBERFI: *Szelíden.* Bízni kell, bízni!

VANDA: *A háttérből.* Bízni? De miben?

EMBERFI: *Hosszan nézi Vandát.* Hogy beteljesül, amit várunk.

Imrus bizakodva figyel Emberfit.

VANDA: *Halkan felnevet.* Ezt komolyan hiszi? Közelebb megy hozzá.

EMBERFI: Az egyetlen, amit remélhetünk.

VANDA: De mit? Mi az? *Egészen közel megy Emberfihez.* Ó, azt hiszem, tudom, mire gondol!

Mire gondol Emberfi?

c) *Legalább Vanda hinni fog a megváltásban.*

Miben bízik Vanda?

d) *Emberfi beleszeret.*

4

A nyelvi megformálás

16. Metaforák

Keressen ki az alábbi szövegből két metaforát, és elemezze őket a táblázat kitöltésével!

EMBERFI

Indulatosan. ...ha követtek, nem fogtok belesüppedni az ostobaság mocsarába, a tudatlanság poklába, a kishitűség ingoványába...

JELÖLT	KÖZÖS TULAJDONSÁG	KÉP
<i>ostobaság</i>	<i>bizonytalan, megbízhatatlan, pusztító.</i>	<i>mocsár</i>
<i>tudatlanság</i>	<i>bűnös, pusztító.</i>	<i>pokol</i>
<i>kishitűség</i>	<i>bizonytalan, megbízhatatlan, pusztító.</i>	<i>ingovány</i>

Megjegyzés: 1. Csak két sort értékelünk. 2. Soronként a kép és jelölt 1 pont, a közös tulajdonság még 1.

4

17. **Folyamatos képes beszéd**

Olvassa el a következő idézetet, és magyarázza el saját szavaival, mit jelentenek a kiemelt kifejezések!

VANDA

Na, mindegy. Itt maradunk szépen, díszhalacsák, ebben az akváriumban. Jól megvagyunk mi itt valamennyien, nem igaz? Néha kicsit nekikoccanunk az üvegfalnak, ez aztán felbosszant... ennyi az egész. Megint nem sikerült, hát persze.

a)	díszhalacsák	<i>A családtagok vagy általában az emberek.</i>
b)	akvárium	<i>A családi ház vagy a világ</i>
c)	nekikoccanunk	<i>Fellázadunk.</i>
d)	üvegfal	<i>A családi vagy társadalmi szokások ereje.</i>

4

18. **Metaforikus cselekedet**

Olvassa el a következő idézetet, s válaszoljon a kérdésekre!

DÖNCI

Furcsa dolgokat művelhettél te ott, Vanda! Belenyomtad a kolléganődet a papírkosárba?!

VANDA

Csak a karját.

SACI

A karját? Miért a karját? Jé, miért éppen a karját?

VANDA

Unottan. Hát... csak! Hogy turkáljon ott a drága, és ne az én ügyeimben...

Mit tett a kolléganő?

a) *Pletykálkodott.*

Mit jelképez a papírkosár?

b) *A zűrés, piszkos magánügyeket.*

2

Véleményalkotás

19. A következő idézet kapcsán gondolja végig a színdarab egészét, s válaszoljon a kérdésre 4-5 mondatban! Véleményét indokolja is!

SACI

Vanda már nincs a trösztnél!

BÓDOGNÉ

Kedves csodálkozással. Hát hol lenne, ha nem a trösztnél?

BÓDOG

Hirtelen eszébe jut, feláll, keresgél. Hol a Rádióújság? Nézzük csak, mi lesz a tévében. Remélem, valami tisztességes műsor...

VANDA

Türelmetlenül. Minek foglalkoztok velem? Úgyis elég gondotok van, nem?

BÓDOG

Ebben a családban mindenki törődik mindenkivel, és ez így van rendjén. Jól is néznénk ki, ha... Na, hol a Rádióújság? Mindig eldugdostok mindent! Szeretném tudni, hová lehet elsüllyeszteni egy rádióújságot? *Jön-megy, keresgél.* Hát itt sincs! Anya, nem láttad?

Milyen értelemben igaz és milyen értelemben hamis Bódog kijelentése a családról?

Hamis, mert valójában nem érdekli őket a másik élete.

Igaz, amennyiben saját felfogásuk szerint akarják irányítani a másikat.

Értékelés: 1-1 pont a helyes megállapításért, 1-1 pont, ha megfelelő

cselekménymozzanatok felidézésével és értelmezésével alá is

tudja támasztani véleményét.

20. A darab zárlatát idézzük. Elolvasása után 4-5 mondatban válaszoljon a feltett kérdésre! Véleményét indokolja is!

SZŰCS

Hát persze, majd visszajön... *Kormányozgatja a kocsiját.* Na, de hogy tudok én innen kigurulni...

EMBERFI

Vandához. Maga is azt gondolja, hogy visszajön? *Vanda nevet, nekidől a falnak.*

BÓDOGNÉ

Istenem! Imrus nagyon jól tudja, hogy azonnal bedagad a torka!

BÓDOG

És különben is! Sál nélkül ilyenkor már nem lehet járkálni az utcán! Ezerszer mondtam már, hogy mindig az évszaknak megfelelően kell öltözni! És sapkát is! Sapka és sál! Vagy kalap! Kalap, sál, ilyenkor már így illik!

Vanda egyre hangosabban nevet. Emberfi zavartan, lehajtott fővel áll.

Vanda! Mit nevezsz megint? Mi az isten csudáján nevezsz már megint?!

Vanda meggörnyed, nevetése zokogásba csuklik.

Vanda! Csak azt érteném meg egyszer, hogy mi olyan nevetséges itt mindig?! Mi olyan nevetséges?!...

A többiek ülve, állva, mind a tévét nézik, merev arccal. *Vége*

Miért nevet és miért sír Vanda?

Sír, mert boldogtalan marad.

Nevet a család hazugságain.

Értékelés: 1-1 pont a helyes megállapításért, 1-1 pont, ha megfelelő cselekménymozzanatok felidézésével és értelmezésével alá is tudja támasztani véleményét.